

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KÖRNYEZETVÉDELEM**

Időszak:

2013. március

Dátum:

2013. április 22.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KOMMUNIKÁCIÓS TÁRSASÁG ÉS STRATÉGIAI ELEMZŐ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK	3
A KÖRNYEZET VÉDELMEÉRŐL ÉS A TERMÉSZET VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNYEK MÓDOSÍTÁSA	3
<i>Intézkedés</i>	3
<i>Fogadtatás és hatások</i>	3
<i>SWOT elemzés</i>	4
A NEMZETI FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS KERETSTRATÉGIÁRÓL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT	5
<i>Intézkedés</i>	5
<i>Fogadtatás és hatások</i>	5
<i>SWOT elemzés:</i>	6
JELENTÉS A PRIVATIZÁCIÓS SZERZŐDÉSEK KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜLVIZSGÁLATÁRÓL	7
<i>Intézkedés</i>	7
<i>Fogadtatás és hatások</i>	7
AZ ÚJ HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI-RENDSZER MŰKÖDÉSE ÉS HATÁSAI	8
<i>Intézkedés</i>	8
<i>Fogadtatás és hatások</i>	9
AZ ARZÉNMENTESÍTÉSI PROGRAM	9
<i>Intézkedés</i>	9
<i>Fogadtatás és hatások</i>	10
TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK.....	11
A VÍZGAZDÁLKODÁSRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA	11
<i>Intézkedés</i>	11
<i>Fogadtatás és hatások</i>	11
<i>SWOT elemzés</i>	11
A BETÉTDÍJAS RENDSZER BEVEZETÉSE	12
<i>Intézkedés</i>	12
<i>Fogadtatás és hatások</i>	13
<i>SWOT elemzés:</i>	13
EGYÉB POLITIKAI TÉMÁK	15
GÖDÖLLŐI ZÖLD OT	15
KÜLPOLITIKAI ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	17
EURÓPAI UNIÓS TERVEK A MŰANYAGHULLADÉKOK VISSZASZORÍTÁSÁRA	17
AZ EURÓPAI UNIÓ KÖRNYEZETVÉDELMI TANÁCSÁNAK ÜLÉSE	18

Vezetői összefoglaló

A tárgyhónap környezetpolitikai szempontból fontos eseménye, hogy az Országgyűlés, a Kormány támogató álláspontja mellett elfogadta a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosítására irányuló T/10132. számú törvényjavaslatot, amelyet február végén nyújtott be Bartos Mónika Fideszes képviselő önálló indítványként. Az intézkedés valós természetvédelmi és környezethasználati problémákra kínál megoldást. Ilyen például az a gyakori probléma, hogy egyes ingatlanok tulajdoni lapjaira 2003. július 18-át megelőzően úgy került fel a lapokra és szikes tavakra vonatkozó ex lege védett jogi jelleg, hogy az természetvédelmi szakmai szempontból nem volt megalapozott.

2013. március 25-én ellenszavazat nélkül fogadta el az Országgyűlés a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló országgyűlési határozatot. A kormányzat megítélése szempontjából jelentős, hogy támogatóan állt a fenntarthatóság szempontjaink érvényesítéséhez egy olyan stratégia mentén, amelynek eszközei a társadalmi nyilvánosság, a gazdasági szereplőkkel folytatott párbeszéd, a döntések előzetes elemzése és a helyi döntések előtérbe helyezése. A határozati javaslatot támogató kormányzati álláspont ugyanakkor politikai kockázatot is rejt magában, hiszen a stratégiába foglalt egyes intézkedéseket a az ellenzéki pártok és civil szervezetek számon kérhető vállalásként is értelmezhetik.

A tárgyhónapban vette fel napirendjére az Országgyűlés a privatizációs szerződések környezetvédelmi és természetvédelmi előírásainak a Kormány általi felülvizsgálatáról szóló 55/2011. (VI. 29.) OGY határozat alapján lefolytatott vizsgálat eredményeiről szóló jelentés tárgyalását. A jelentés tartalmából az a következtetés vonható le, hogy a szabályozás és a joggyakorlat fejlődésére tekintettel azon visszasságok jelentős részével kapcsolatban, amelyeket a korábbi ügyletek kapcsán a vizsgálat feltárt, a tárgyhónapban hatályos szabályozási környezetben már nem lehetett kivitelezni utólagos jogérvényesítést.

Március 22-én nyújtotta be dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot. A javaslat célja az volt, hogy a kizárólag energiahasznosítás céljából kitermelt termálvizek általános visszatáplálási kötelezettsége választható lehetőség legyen. Bára javaslat komoly fenntarthatósági aggodalmakat is felvetett, a tárgyhónapban hatályos szabályozás vizsgálata alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy a visszatáplálási kötelezettség nélkül is fennállnak jogszabályi garanciák (pl. vízjogi engedélyeztetés előírása) a természeti és környezeti kockázatok és károk kezelésére, elkerülésére.

Az új hulladékgazdálkodási-rendszer hatásaival kapcsolatos következtetéseket engednek levonni azok az osztrák és német háttérű szolgáltatók felől érkezett jelzések, amelyek szerint nem maradt értelme a lakossági szolgáltatási tevékenységük további folytatásának

Magyarországon. Az aggodalmak szerint ugyanis az önkormányzatok többségi tulajdonába kerülő hulladékkezelő társaságok esetében a kisebbségi tulajdonosoknak semmilyen beleszólása nem lesz a vállalat irányításába.

Meghozott intézkedések

A környezet védelméről és a természet védelméről szóló törvények módosítása

Intézkedés

2013. március 18-án, a Kormány támogató álláspontját is figyelembe véve fogadta el az Országgyűlés a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvt.) és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosítására irányuló T/10132. számú törvényjavaslatot, amelyet február végén nyújtott be Bartos Mónika Fideszes képviselő önálló indítványként. A törvényjavaslat célja az volt, hogy megteremtse a Kvt. összhangját az illetéktörvénnyel, az egyes környezetvédelmi, természetvédelmi hatósági eljárásokkal és igazgatási jellegű szolgáltatásokért való igazgatási szolgáltatási díjfizetési kötelezettségre vonatkozó szabályozás tekintetében.

Fogadtatás és hatások

Az elfogadott törvény 2. §-a, az ún. törvény erejénél *fogva (ex lege)* védettséget élvező lápi és szikes tavi területek tulajdoni lapjára indokolatlanul történt jogi jelleg feljegyzések felülvizsgálatának megteremtésére irányul. Az intézkedés valós és sokat tapasztalt problémára keres megoldást, a tapasztalatok szerint ugyanis számos esetben merült fel az a probléma, hogy egyes ingatlanok tulajdoni lapjaira 2003. július 18-át megelőzően úgy került fel védett jogi jelleg, hogy az természetvédelmi szakmai szempontból nem volt megalapozott. Ezek az adminisztrációs hibák a védelemre szoruló természetvédelmi értékek hiánya ellenére korlátozták az ingatlan tulajdonosát a terület hasznosításában. További probléma volt, hogy a korábbi szabályozás nem adott lehetőséget az egy hrsz.-on található ingatlanon belüli eltérő természeti értékű részterületek külön-külön történő kezelésére. Az új törvény viszont lehetővé teszi, hogy a védett tavakat és lápok magába foglaló, egy hrsz. alatti földterületen a védettség csak a láp vagy szikes tó területére vonatkozzon. Az új szabályozás veszélye, hogy nem veszi figyelembe, hogy a lápok és szikes tavak gyakran időszakos jellegűek. A védettség megállapítására irányuló felülvizsgálat pontossága tehát függ attól, hogy a felülvizsgálatkor éppen létezik-e az időszakosan létrejövő láp vagy tó.

A törvényjavaslatnak a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvénynek a barlangok nyilvántartásáról, a barlangok látogatásának és kutatásának egyes feltételeiről, valamint a barlangok kiépítéséről szóló 13/1998. (V. 6.) KTM rendelet alapjául szolgáló felhatalmazó rendelkezéseinek módosítása lehetővé teszi, hogy a nemzeti parkokon keresztül a kormányzat jobban felügyelje a barlangok hasznosítását. Erre a barlangokkal kapcsolatos gyakori visszaélések visszaszorítása (pl. engedély nélküli túraszervezés) miatt van szükség.

Az elfogadott törvényjavaslat ellen az LMP politikusai tiltakoztak. Az indítvánnyal kapcsolatban az LMP március 5-én közleményt is kiadott. Ebben az „ökopárti” képviselők rámutattak arra, hogy a tárgyhónapig hatályos törvény szerint bizonyos vizes élőhelyek a jellegüknél fogva védelmet élveztek, ám a szabályozás ellentmondásai miatt ez nem érvényesülhetett megfelelően. Bírálták ugyanakkor a nagyobbik kormánypártot, amely szerintük megoldás helyett egy törvényjavaslattal a védettséget tervezte megszüntetni. Szél Bernadett, LMP párti független képviselő közleményében kijelentette, hogy elfogadhatatlannak tartja a kormánypártok törvénymódosító javaslatát, és teljes körű, a telekkönyvi adatokkal összhangban lévő lápkataszter létrehozását javasolta a védett területek megőrzésére. Az LMP képviselőcsoportjának vezető-helyettese azt mondta, a tervezett beavatkozás gazdasági érdekeket szolgál, főként a lápok tőzegbányászatával kapcsolatban. A politikus szerint a javaslat a barlangok kezelését kivonná a minimális társadalmi ellenőrzés alól, így egy jelentős természetvédelmi értéket képviselő természeti érték használatát rendeleti szinten, átláthatatlanul szabályoznák a jövőben.¹

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Az intézkedés adminisztratív hibák kijavítására irányul. ▪ Az intézkedés nagyobb kontrollt biztosít a természetvédelmi hatóságoknak a barlangok védelmében.	▪ Nem veszi számításba a víztestek és mocsarak időszakosságát.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ A téves bejegyzés alapján védett területek hasznosítása. ▪ A barlangok használatával kapcsolatos visszaélések visszaszorítása. ▪ A biztonságos és fenntartható barlangászati turizmus fejlesztése.	▪ Alkotmányossági kérdések: visszamenő jogalkalmazás (a szikes tavak és mocsarak védett jogi jellegének utólagos felülvizsgálata), visszalépés a természeti védelem szintjében.

¹ http://os.mti.hu/hirek/83515/szel_bernadett_fuggetlen_orzaggyulesi_kepviselo_kozlemenye

A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló határozati javaslat

Intézkedés

2013. március 25-én a Kormány támogató álláspontját is figyelembe véve, ellenszavazat nélkül fogadta el az Országgyűlés a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló országgyűlési határozatot. A javaslatot 2012. november 11-én nyújtották be dr. Nagy Andor (KDNP), Ékes József (Fidesz), dr. Szili Katalin (független), Varga Géza (Jobbik) és Tóbiás József (MSZP) képviselők. A határozat felkéri a Kormányt, hogy hozzon létre egy államtitkári részvételű kormányzati döntéshozó testületet a fenntartható fejlődés ügyeinek érvényesítése érdekében, dolgozzon ki egy fenntarthatósági mutatókészletet, juttassa érvényre a Keretstratégia elveit a jogalkotásban és a fejlesztési források felhasználásában, valamint, hogy két évente adjon tájékoztatást a Keretstratégia kormányzati megvalósításáról. További feladat a stratégia négyévenkénti felülvizsgálata.

Fogadtatás és hatások

A stratégia megfelelő módon veszi figyelembe a fenntarthatóság négy pillérét, amikor az emberi, társadalmi, természeti és gazdasági erőforrások köré összpontosítva tesz javaslatot a fenntarthatóság felé való átmenet kulcsterületeire, eszközeire, felelőseire, indikátoraira. A kormányzat megítélése szempontjából jelentős, hogy az ellenzéki kritikákat meghazudtolva helyezte előtérbe a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítését, ráadásul egy olyan stratégia mentén, amely fő eszközeinek a társadalmi nyilvánosságot, a gazdasági szereplőkkel folytatott párbeszédet, a döntések előzetes elemzését, a helyi döntéseket, alkotmányos szabályokat, valamint az automatikus kormányzást jelöli ki.

A határozati javaslatot támogató kormányálláspont ugyanakkor politikai kockázatot rejt magában, hiszen a Keretstratégiába foglalt egyes intézkedéseket a politikai közvélemény és az ellenzéki pártok számon kérhető vállalásként is értelmezhetik. Ez különösen a stratégiának a nyugdíjrendszer átalakításával kapcsolatos javaslatai esetében kritikus. A dokumentumban ugyanis több ponton javaslatként határozták meg a szabályalapú nyugdíjrendszer bevezetését és a korosztályi számlák kiegyenlítését. A stratégia javaslatot tesz ezen kívül a gyermeknevelési erőfeszítések figyelembe vételére a nyugdíj-megállapítás szabályaiban, valamint járulékkezdmények bevezetésére a kivándorlás által érintett egyes szakmák esetében.

SWOT elemzés:

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ A Keretstratégia megfelelő módon veszi figyelembe a fenntarthatósági szempontokat. ▪ A Keretstratégia támogatásával kapcsolatban többpárti konszenzus alakult ki és a civil szervezetek is bevonásra kerültek annak előkészítésébe. ▪ A keretstratégia-jellegből adódóan, a koncepció nem köti meg túlzó mértékben a mindenkori kormányzat kezét konkrét célkijelöléssel. ▪ A létrehozásra kerülő államtitkári testület egy közös fórumot teremt meg a kormányzati struktúrában sokfelé tagolt környezetpolitikai terület döntéshozói számára.	▪ A Keretstratégiához nem tartoznak cselekvési tervek. ▪ A Keretstratégia természeti erőforrásokra vonatkozó fejezete kidolgozatlan.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ A létrehozásra kerülő indikátor rendszer alapján jobban értelmezhetővé válnak a mindenkori kormányzati intézkedések fenntarthatósági megfelelősége. ▪ A javaslat támogatása és elfogadása javíthatja a kormányzat megítélését (fenntarthatóság melletti elkötelezettség, párbeszéd a civil szervezetekkel).	▪ A Keretstratégiába foglalt intézkedés-tervezetek kormányzati támogatása számonkérhető politikai vállalásként is értelmezhető (pl. nyugdíj-rendszer átalakítása). ▪ A fenntarthatósági szempontú értékelések és megfelelőségi vizsgálatok lelassíthatják a kormányzati munkát. ▪ A Keretstratégia végrehajtására vonatkozó rendszeres jelentés előírása önmagában nem elég kényszerítő erő a végrehajtásra.

Jelentés a privatizációs szerződések környezetvédelmi felülvizsgálatáról

Intézkedés

Március folyamán vette fel napirendjére az Országgyűlés a privatizációs szerződések környezetvédelmi és természetvédelmi előírásainak a Kormány általi felülvizsgálatáról szóló 55/2011. (VI. 29.) OGY határozat (továbbiakban: Határozat) alapján lefolytatott vizsgálat eredményeiről szóló jelentés tárgyalását.

Fogadtatás és hatások

A kolontári vörösiszap-katasztrófa tanulságait figyelembe véve meghozott Határozat célja az volt, hogy az Állam valamint az önkormányzatok által megkötött privatizációs szerződések vizsgálatára alapozva, megelőzhető legyen az Állam valamint az önkormányzatok vagyonának a jövőbeni előnytelen feltételekkel és a környezetvédelmi szempontok figyelmen kívül hagyásával történő értékesítése.

A jelentéstevő szerint a MNV Zrt.-nél és jogelőd szerveinél megközelítőleg 12.000 db. privatizációs szerződést iktattak, elsősorban társaságok és ingatlanok térítésmentes átadásairól. Egyértelműen szerződésben foglalt, a vevők által vállalt környezetvédelmi kötelezettségek előírására a vizsgálat alapján mintegy 100 szerződésben került sor, melyek közül az előterjesztő további szűkítéssel jelölte ki a részletesen vizsgálandó tranzakciókat. Több mint húsz, részletesen vizsgált, állami vagyon értékesítésére vonatkozó ügylet esetében az átvilágítás nem csak a szerződések rendelkezéseire és a teljesítést igazoló iratokra, hanem a teljes tranzakcióra kiterjedt. A vizsgálat alá vont szerződések ügycsoportjai az alábbi ágazatok privatizált társaságait vizsgálta át: mezőgazdaság, vadgazdaság, erdőgazdálkodás, feldolgozóipar, villamos-energia-, gáz-, vízellátás (és erőművek), építőipar, gyógyszeripar, vegyipar, egészségügyi ipar, ingatlanügyletek. Mindezek alapján a jelentéstevő arra a következtetésre jutott, hogy a szabályozás és a joggyakorlat fejlődésére tekintettel azon visszasságok jelentős részén, amelyeket a korábbi ügyletek kapcsán a vizsgálat feltárt, a tárgyhónapban hatályos szabályozási környezetben már nem lehetett kivitelezni utólagos jogérvényesítést, illetve megtörténtük esetén azokhoz megfelelő jogkövetkezmények fűződhettek volna. A vizsgálat során feltártak ugyanakkor olyan, nem törvényi szinten kezelendő problémákat, amelyeket a jelentéstevő szerint az MNV Zrt. szerződéskötési és szerződés-ellenőrzési gyakorlata során célszerű figyelembe venni, illetve amelyek adott esetben a törvénynél alacsonyabb szintű jogszabályalkotást tehetnek szükségessé.

Az átvilágítás eredményei alapján a jelentéstevő több javaslatot is megfogalmazott. Ezek egyike, hogy a környezetre potenciálisan veszélyes tevékenységet folytató társaság privatizációja esetén, a tranzakció előkészítésekor, környezetvédelmi auditot kelljen

elvégezni. A jelentéstevő célkitűzésként fogalmazta meg a privatizációs szerződésekben vállalt vevői kötelezettségek teljesítésére vonatkozóan a másik fél nyilatkozatán alapuló monitorozás helyett az objektív ellenőrzés feltételeinek megteremtését, valamint, hogy a továbbeladás, illetve társasági átalakulás (szétválás, kiválás, stb.) vagy ezek kombinációja révén ne enyvésszenek el a vevői kötelezettségek. A jelentéstevő szerint, ha a szerződés teljesítésének ellenőrzése során környezetvédelmi, foglalkoztatási vagy más hasonló jogszabálysértés gyanúja merül fel, akkor elengedhetetlen a megfelelő hatáskörrel rendelkező szakhatóság megkeresése. Továbbá, olyan esetekben, amikor az értékesített ingatlan szennyezettsége ismert és a vevő azt ennek ismeretében veszi meg, az értékesítési szerződésben konkrét határidő és szankció rögzítésével szükséges előírni a vevő általi tevőleges kármentesítést.

A vizsgálatot végző Nemzeti Fejlesztési Minisztérium 20 olyan ügyletet választott ki, amelyekkel kapcsolatban vélelmezte, hogy a környezet- és természetvédelmi, illetve kulturális örökségvédelmi relevanciával bírhatnak, illetve ilyen tárgyú vevői, befektetői kötelezettség-vállalásokat tartalmazhatnak. A kiválasztott energiaipari társaságokkal (Dunamenti Erőmű, Budapesti Erőmű, Bakonyi Erőmű) kapcsolatos vizsgálatokból azt a következtetést vonták le, hogy a privatizációs szerződésekben a vevők alapvetően határozott időre vállaltak kötelezettségeket, ezek teljesítési határideje a szerződések megkötése óta eltelt. Így a jelentés megírásakor elsősorban a környezetvédelmi igazgatási eljárások és a jogérvényesítés eszközei álltak rendelkezésre a környezetvédelmi kötelezettségek betartásának kikényszerítésére. A nehézipari és feldolgozóipari (Dunaferr, Tisza Cipő) cégek esetében a ténylegesen nem vagy hibásan teljesített kötelezettségvállalások utólagos kikényszerítése komoly jogi akadályokba ütközött és azok érvényesítésére csak nagy kockázattal volt mód. A gyógyszer-, és vegyipari (Alkaloida, Tiszamenti Vegyiművek, Nitrokémia 2000) cégek esetében, - tekintettel az időmúlásra - jogérvényesítésre nem maradt lehetőség.²

Az új hulladékgazdálkodási-rendszer működése és hatásai

Intézkedés

Az Országgyűlés 2012. novemberben fogadta el az új hulladéktörvényt. Ennek értelmében 2014. január 1-jétől csak olyan nonprofit szervezetek végezhetnek hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, amelyek szerződést kötöttek a települési önkormányzatokkal.

² <http://www.parlament.hu/irom39/09805/09805.pdf>

Fogadtatás és hatások

Márciusi sajtóhíradások arról számoltak be, hogy az ausztriai hulladékkezelő cégek uniós kötelezettségszegési eljárás kezdeményezését sürgettek hazánk ellen az osztrák kormánytól. Az osztrák vállalkozások szerint ugyanis a 2013-ban életbe lépett új magyar hulladéktörvény „megengedhetetlen módon korlátozta az áruk szabad áramlását, a vállalkozásalapítás szabadságát és visszaélést jelent piaci erőfölénnyel”. A magánszolgáltatók, mint például a Saubermacher, az AVE és az ASA hónapok óta tiltakoztak a jogszabály-módosítás ellen, amelynek értelmében közszolgáltatásra csak olyan vállalat kaphat engedélyt, amely többségében köztulajdonban van.

A híradások emlékeztettek arra, hogy a tervek szerint 2014-től egységesen állapítják meg a hulladékok elszállításának díjait. A törvény szerint 2013-tól hulladéklerakási járulékot is kell fizetniük a hulladéklerakók üzemeltetőinek az alapján, hogy milyen mennyiségű és milyen fajtájú az elhelyezett hulladék. Az ebből összegyűjtött összeget a VM a hulladékgazdálkodással kapcsolatos teendőknek szánja. Az Európai Bizottság 2012-ben a törvénytervezet vizsgálatakor nem emelt kifogást azzal szemben, bár fenntartotta magának a jogot, hogy a törvény hatálybalépése után ha kell, akkor megtehesse a szükséges lépéseket.³

Megszólalt az ügyben Németh István, a spanyol-osztrák háttérű A. S. A. Magyarország Kft. ügyvezetője, aki szerint nem maradt értelme a lakossági szolgáltatási tevékenység további folytatásának Magyarországon. Az egyik piacvezető hulladékkezelő cég szerint az önkormányzatok többségi tulajdonában lévő vállalatok esetében a kisebbségi tulajdonosoknak semmilyen beleszólása nem lesz a vállalat irányításába. Németh István, ügyvezető igazgató szerint társaságuk nyeresége döntő hányadát ipari és kereskedelmi ügyfelek kiszolgálásával érték el. A lakossági hulladékkezelésben 3-5 százalékos nyereségre tudtak szert tenni.⁴

Az arzénmentesítési program

Intézkedés

A kormányzat 2011 júniusában döntött az ivóvízminőség-javító program felgyorsításáról és a tiszta ivóvíz biztosítását célzó cselekvési tervéről.

³ <http://www.jogiforum.hu/hirek/29294>

⁴ http://hbi.hu/hu/hirek/a_s_a_magyarorszag_kft_erosodik_a_hazai_hulladekhaboru_54409.html

Fogadtatás és hatások

Március folyamán több elemzés is foglalkozott az ivóvíz arzénmentesítési program lelassulásával. Az elemzők szerint a program elsősorban az önkormányzatok ellenérdekeltsége miatt haladt vontatottan. Az előzetes számítások szerint ugyanis több településen köbméterenként 100-150 forintos vízdíj-emelkedésre számíthattak a beruházás után. Emellett sokan nem tartották valós problémának az arzénszennyezést.

Egy példa volt Szirbik Imre szentesi polgármester márciusi nyilatkozata, amelyben a polgármester azt az érzését fogalmazta meg, hogy belekényszerítették a programba, és azt remélték, hogy „egyszer csak észhez térnek majd, rájönnek, hogy nincs értelme, hogy luxus arzénmentes vízzel öblíteni a vécét”. A polgármestre arról is beszámolt, hogy a technológiával is akadtak problémák, sokszor nem tudták, hogy milyen módon kell az arzénmentesítést megoldani. Voltak olyan kistélepülések, melyek polgármesterei úgy érezték, maguk olcsóbban el tudnák végezni ezt a feladatot, mert a beruházásokat eltúlzottnak tartották, bár a pályázatok feltételül megszabták, hogy a települések egymással összefogva induljanak azokon.⁵

⁵ <http://www.origo.hu/archivum/20130401-az-ivovizminosegjavito-program-tizenket-eves-kudarca.html>

Tervezett intézkedések

A vízgazdálkodásról szóló törvény módosítása

Intézkedés

Március 22-én nyújtotta be dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter a Kormány nevében a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot. A javaslat célja az volt, hogy a kizárólag energiahasznosítás céljából kitermelt termálvizek általános visszatáplálási kötelezettsége választható lehetőség legyen. A törvényjavaslat előzménye, hogy az Országgyűlés 2012 nyarán módosította a vízgazdálkodásról szóló törvényt, egy átmeneti időszakra, 2015. június 30-ig felfüggesztve a visszatáplálási kötelezettséget.

Fogadtatás és hatások

A tárgyhónapban hatályos szabályozás vizsgálata alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy a visszatáplálási kötelezettség nélkül is fennállnak jogszabályi garanciák (pl. vízjogi engedélyeztetés előírása) a természeti és környezeti kockázatok és károk kezelésére, elkerülésére. Megalapozottak az előterjesztő vidékfejlesztési tárca azzal kapcsolatos érvei, hogy a környezetvédelmi hatóságok számára a jogszabályok biztosítanak minden eszközt annak érdekében, hogy a vízgazdálkodási és környezetvédelmi feltételek teljesülését objektív módon vizsgálhassák. Ezen kívül a visszatáplálási kötelezettség nem felel meg a környezetvédelem érdekében alkalmazott „elérhető legjobb technológiát” előíró jogszabályoknak, mert annak kategorikus előírása kizárja az elérhető legjobb technológia vizsgálhatóságát.⁶

A vízjogi engedélyezési folyamatba ugyanakkor célszerű beilleszteni egy teljes körű hidrológia vizsgálatot. Előfordulhat ugyanis, hogy bár egy adott geotermális vízbázis visszasajtolás nélküli, energetikai célú hasznosítása környezetvédelmi kockázatot nem vet fel (pl. a használt víz szennyezés kockázata nélkül felszíni víztestbe helyezhető) ugyanakkor a túlzott vízkivétel a vízbázis kimerüléséhez vezet.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Az intézkedés megelőzi több ezer geotermális energiát hasznosító	▪ A tervezet felvetése nem társult megfelelő kommunikációval és

⁶ <http://www.parlament.hu/irom39/10516/10516.pdf>

őstermelő ellehetetlenülését. ▪ A vízgazdálkodási és környezetvédelmi feltételek teljesülését a szükséges és elégséges szabályozással biztosítja.	így rontotta a Kormány megítélését a környezetvédelmi szervezetek között. ▪ Az intézkedés ellentétes a környezet védelmére vonatkozó visszalépés tilalmának elvével. ▪ Hátrányokozás azon beruházások esetében, ahol a visszasajtolási kötelezettség alóli mentesség várt megszűnésére való tekintettel építettek visszasajtoló kutakat.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Bővülés a kertészeti és agrárszektorban. ▪ Magyarország energiafüggőségének csökkentése. ▪ Klímapolitikai célkitűzések teljesítése. ▪ Hosszútávon költségcsökkenés a gázfűtésről geotermális fűtésre átálló, üvegházban termesztő gazdálkodók számára.	▪ Egy felületes, hibás hatósági vizsgálat, és az azt követő engedélyezés következtében kimerülhetnek geotermális vízbázisok. ▪ Vonatkozó európai uniós szabályozás szigorodása.

A betétdíjas rendszer bevezetése

Intézkedés

A kormányzat részéről Illés Zoltán környezetügyért felelős államtitkár március folyamán újra megerősítette a betétdíj bevezetésére vonatkozó terveit. A Vidékfejlesztési Minisztérium környezetügyért felelős államtitkára először a 2012. július 7-ei a parlament plenáris ülésén beszélt erről, Vámosi Oszkár, az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség ügyvezetője pedig egy 2012. október 3-án tartott környezetvédelmi konferencián számolt be a szakmai közvélemény előtt arról, hogy egy a betétdíj rendszer hazai alkalmazására készített

hatástanulmány egyértelműen rámutatott annak előnyeire, mint a jelenleg ismert legjobb és leghatékonyabb hulladék-visszagyűjtést elősegítő megoldásra.

Fogadtatás és hatások

A 2013 elején hatályos betétdíjas jogszabály önkéntes rendszeren alapul. Ezeknek az önkéntes visszagyűjtő rendszereknek alapvető problémája, hogy a hulladékká vált csomagolószerszám értéke nem elég magas ahhoz, hogy a hulladékot a megtermelő (lakos) nagy valószínűséggel visszatérítse a rendszerbe. Ezt küszöbölne ki a vidékfejlesztési tárca koncepciója, amely megfelelően magas díj esetén kellő motivációs erőt jelenthet a hulladékgazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi célok eléréséhez és nemzetközi kötelezettségek teljesítéséhez. A vissza nem váltott betétdíjas csomagolásokról ezek mellett jelentős költségvetési bevétel is keletkezhet.

A rendszer zártsága miatt (minden palack azonosítható) adófizetés elkerülésének lehetősége leszűkül, a nagytisztaságú haszonanyag alacsony gyűjtési költségek melletti elérése pedig zöldgazdaság-fejlesztő hatású lehet. A javasolt szabályozás hátrányai, hogy a rendszer kiépítéséhez szükséges beruházási költséget (a prognózis szerint 8 és 12 milliárd Ft) előfinanszírozni kell, a bevételek utólag keletkeznek, valamint, hogy a betétdíjas rendszer elvonja a PET és alu haszonanyagokat a szelektív hulladékgyűjtés más európai uniós finanszírozással kiépített rendszereitől. Politikai problémát vet fel, hogy betétdíj bevezetése a csomagolóanyagok visszaváltására nem hajlandó fogyasztók szempontjából áremelkedést fog eredményezni, ami javasolt 2014. január 1-jei bevezetés esetén, a választások előtt csökkenthetik a kormányzat népszerűségét.

SWOT elemzés:

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Csomagolóanyagok újrahasznosítását ösztönzi. ▪ Nehezíti az adóelkerülést (egységenként azonosítható termékek). ▪ Költségvetési bevételt generál („bentmaradt” betétdíj).	▪ Díj-jellegű tehertétel a fogyasztókon, amely aktív cselekvéssel kerülhető csak el. ▪ Adminisztrációs többletterhelés a kibocsátókon és a kiskereskedőkön. ▪ A rendszer kiépítése költséges.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Az Magyarország számára az EU által előírt újrahasznosítási kötelezettségek teljesítése.	▪ Elsősorban a kiskereskedőket sújtó logisztikai problémák (pl. tárolóterület hiánya).

▪ Másodlagos nyersanyag a magyar ipar számára. ▪ a hulladék-újrahasznosítási ágazat megerősítése.	▪ Fogyasztói elégedetlenség (érezelt áremelkedés és az idő- és energiaigényes visszaszállítás, mint alternatíva). ▪ Olcsó termékek gyártói ellehetetlenülnek a bolti ár emelkedése miatt. ▪ Nem áll rendelkezésre megfelelő mértékű feldolgozó kapacitás. ▪ A másodlagos nyersanyag iránti kereslet hiánya.
--	--

Egyéb politikai témák

Gödöllői Zöld OT

Március 21. és 24. között, Gödöllőn került megrendezésre a Környezet- és Természetvédő Szervezetek 23. Országos Találkozója (Zöld OT). A gödöllői székhelyű GATE Zöld Klub, a szadai bejegyzésű Magonc Alapítvány illetve a Greenpeace Magyarország együttműködésében szervezett találkozón a hazai környezetvédelmi szervezetek mellett a környezetpolitikai véleményformálók is képviseltették magukat, sőt sor került egy, „A környezetpolitika helyzete az állami intézményrendszerben, a politikai pártok környezetvédelmi jövőképe” című szakpolitikai vitára is.⁷ A rendezvényen a parlamenti pártokat Nagy Andor (Fidesz-KDNP), Szabó Imre (MSZP), Kepli Lajos (Jobbik), Jávor Benedek (PM) és Szél Bernadett (LMP) képviselték, valamint jelen volt Szili Katalin, a Parlament fenntartható fejlődés bizottságának elnöke is. Szegfalvi Zsolt a Magyar Természetvédők Szövetsége részéről bevezetőjében kijelentette, hogy a környezetvédelem szerepe a 2010-es kormányváltás óta egyre csökkent. Felidézte, hogy korábban volt önálló környezetvédelmi minisztérium, de – minden párt képviselője szerint is sajnálatos módon – az beolvadt a Vidékfejlesztési Minisztériumba. A sajtóbeszámolók kiemelték a kormánypártokat képviselő Nagy Andor nyilatkozatát, aki szintén alátámasztotta, hogy a környezetvédelem kevésbé képi a Kormány prioritási területét, továbbá a Vidékfejlesztési Minisztérium és a civilek közötti kapcsolattal összefüggésben is személyes fenntartásait fejezte ki. Ez a téma többször visszatért a beszélgetéseken, a hozzászólók mindegyike szerint javítani kellene ezen a problémán. Az atomenergia és a mecseki uránbányászat újraindításának kérdésében azonban nem volt egyetértés a résztvevők között, míg az LMP és a PM határozott atomellenes álláspontot képviselt, addig a Fidesz-KDNP a Paksi Atomerőmű léteztetésének meghosszabbítása mellett érvelt, valamint azt is kiemelte, hogy a bányászat munkahelyteremtésre való hatásait is figyelembe kell venni.⁸

A rendezvényen előadást tartott Ángyán József is, aki úgy fogalmazott, hogy „a Csányi-Nyerges-Leisztinger maffiahálózat kinézte magának a földet, mint erőforrást, és a politika segíti őket abban, hogy hozzáférjenek, ennek pedig katasztrofális következményei lesznek”. A kormánypárti képviselő szerint ez a „maffia” nem elégszik meg azzal, amije van, „hanem mindet vinni akarja, a politika pedig segít neki”. Kifogásolta, hogy az Alaptörvény harmadik módosításakor nem a családi gazdaságokra és a szövetkezetekre vonatkozó szabályozást tette kétharmadoszá a parlament, hanem az eddig szerinte meg nem vitatott, integrált mezőgazdasági termelés-szervezésre vonatkozó majdani törvényt tette azzá. A módosítás értelmében Ángyán véleménye szerint a regionális integrátorok a vetőmag kereskedelemtől a termény értékesítésig teljes monopóliumhoz jutnak a régióban, mely szerinte

⁷ http://www.szabadlevegő.hu/zold_ot_2013

⁸ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/03/22/nagy-andor-hiba-volt-a-zold-tarca-beolvasztasa>

„vérfagyasztó folyamat”, mivel a szövetkezeti modell ellentéte valósulna meg: az integrátor szervezet lenne a profit centrum, ő gazdagodna.⁹

A gödöllői Zöld OT-n több egyhangúlag támogatott állásfoglalás is született. Ezek közül volt olyan, amely a Duna TV vezetőségéhez szólt arról, hogy vonják vissza a legrégebbi környezetvédelemi műsor, a Talpalatnyi Zöld leállításáról szóló határozatot. Egy másik állásfoglalás pedig a méhpusztulások visszaszorításával kapcsolatosan kérte a Kormány beavatkozását abba, hogy támogassa a veszélyes vegyi anyagok tilalmát, és csak a bizonyítottan veszélytelen vegyszerek használatát tegye lehetővé. A mezőgazdaságról és földhasználatról szóló közös álláspont pedig az volt, hogy hazánk mezőgazdasága mind környezeti, mind társadalmi, mind gazdasági szempontból igen távol van a fenntarthatóságtól, így a zöld szervezetek az agrárpolitika megváltozására szólították fel a Kormányt, mégpedig olyan módon, hogy a kisléptékű, helyi gazdaságok részesüljenek támogatásban, valamint hogy motiválják az ökológiai és vegyszerszegény gazdálkodást.

A magyar energiapolitikával kapcsolatban a Zöld OT résztvevői szerint az elsődleges cél az energiafogyasztás csökkentése, valamint 2050-ig a megújuló energiaforrásokra való teljes mértékű átállás. Szerintük mindez azért fontos, mert a tudatos energiafelhasználással és az energiahatékonyságban rejlő lehetőségek kihasználásával növekedhet a gazdaság versenyképessége, teljesülhetnek az éghajlatvédelmi célkitűzések. Ahhoz, hogy ezt elérjük, a fosszilis energiahordozók és az atomenergia összes állami támogatásának a megújuló energiákra való átcsoportosítását kell elindítani. A magántőke mobilizálásához pedig a megújulás engedélyeztetési eljárások egyszerűsítésére, és a megújulás befektetések kiszámítható szabályzással, pénzügyi és más támogató konstrukciókkal való segítésére van szükség.¹⁰

⁹ <http://www.greenfo.hu/hirek/print/2013/03/26/angyan-es-a-zoldek>

¹⁰ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/03/28/23-zold-ot-leltar>

Külpolitikai és nemzetközi kitekintés

Európai uniós tervek a műanyag hulladékok visszaszorítására

Az Európai Bizottság márciusban hozta nyilvánosságra azt a zöld könyvét, amellyel az EU jogszabályi garanciákat hozna a hulladék keletkezésének megelőzésére és az újrahasznosítás fokozására. A zöld könyv lényege, hogy megismerje a műanyaggyártóknak, azok feldolgozóinak, a műanyag termékeket használó és előállító iparágaknak, illetve az állampolgároknak az álláspontját arról, hogy a praktikus, de lassan lebomló, és egyre nagyobb mértékben felhalmozódó műanyag-hulladékok kezelését a jövőben hogyan képzelik el.

Az Európai Bizottság a jelenlegi állapotot súlyosnak határozta meg, ezért a tagállamok és az ipar számára mielőbbi intézkedéseket írt elő, hogy a környezeti ártalmak csökkenjenek. A környezetvédelemért felelős uniós biztos úgy véli, hogy a problémák elsődleges okozója az az évről-évre exponenciálisan növekedő műanyag hulladék-mennyiség. Hiszen 1950-ben még „csak” másfélmillió tonnányi műanyagtermék lett legyártva, 2008-ban azonban már 245 millió tonnányi (ebből 60 millió tonna Európában) műanyag lett felhasználva az egyes termékek termékek előállításához.

Janez Potocnik elmondta, a műanyag az olcsósága és sokféle felhasználási módja miatt válik egyre népszerűbbé, a probléma komplexitása pedig abból fakad, hogy a műanyag a legtöbb iparágban előfordul, így a műanyag-hulladék is szinte mindenhol fellelhető. Az Európában megtermelt műanyag hulladék ötven százaléka lerakókban végzi, amelynek következtében jelentős mennyiségű szemét halmozódik fel. Az EU tagállamai vállalták, hogy 2020-ra a teljes műanyag mennyiséget újrafelhasználják vagy hasznosítják úgy, hogy például elégetik, amivel energia áll elő belőle. Potocnik szerint az eddigi intézkedések ennek a célnak az eléréséhez nem elegendőek, továbbiakra van szükség.

Az Európai Bizottság egyfajta vitaindítóként több konkrét megállapítást is tett: szerintük egyrészt a hulladéklerakási adók mellé hulladékégetési adókat is ki kell szabni, emellett méltányos egyensúly kell fennálljon az újrafelhasználás és a hasznosítás között. Az EU-biztos az utóbbival kapcsolatban azt mondta, a műanyag hulladékot hasznosítani csak akkor lenne szabad, ha az újrafelhasználás semmilyen módon sem valósítható meg vagy annak megoldása túl költséges. Brüsszel szerint fontos lenne, ha az újrahasznosítást végző cégek mindig rendelkeznének elég alapanyaggal, hiszen így kiszámíthatóbb lehetne a működésük és ezáltal akár többen ruháznának be ilyen üzemek létrehozásába, üzemeltetésébe.

Potocnik reméli, hogy a megerősített célkitűzésekkel 2015-től megvalósulhatna a szelektív hulladékgyűjtés minden országban. A biztos szerint az újrafelhasználást a folyamatos piaci igény is serkentené, ezért a zöld könyvben és majd a későbbi javaslatokban is szerepelni fog,

hogy a piaci szereplők bevonásával ezt meg kell teremteni. Végül pedig a tagállamoktól azt kérik, hogy a meglévő jogszabályokat megfelelőbben, a hulladéklerakás irányítását pedig hatékonyabban hajtsák végre. A Európai Bizottság beszámolt az Eurostat felmérésről, amelynek adatai szerint 2011-ben az Európai Unió országai az általuk megtermelt hulladék 37 százaléka került lerakóba, 23 százalékát égették el, 25 százalékát használták fel újra és 15 százalékát komposztálták. A magyar adatok azonban mást mutatnak, hiszen 2011-ben a megtermelt hulladék 67 százaléka nem lett valamilyen módon felhasználva és mindössze 11 százalékát égették el energiatermelés céljából, a 17 százalékát hasznosították újra és az 5 százalékát komposztálták.¹¹

Az Európai Unió Környezetvédelmi Tanácsának ülése

Az Európai Unió Környezetvédelmi Tanácsa 2013. március 21-én Brüsszelben tárgyalt klímapolitikai témákat. Horváth Attila Imre klímapolitikáért felelős helyettes államtitkár a magyar álláspontot, miszerint nem támogatjuk az újszerű bioüzemanyagok átállására ösztönző, ugyanakkor az első generációs bioüzemanyagok alkalmazását jelentősen korlátozó irányelv-módosítást, ismételten elmondta. Hazánk szerint a javaslat mostani összeállítása azért nem elfogadható, mert az visszavetheti a zöldgazdaság fejlődését és csökkentheti a szektorba irányuló befektetéseket. A Magyarországot képviselő politikus megszólalása során arra kérte az Európai Bizottságot, hogy olyan támogatási programokat tervezzen, amelyek földrajzilag kiegyenlítetten biztosítanak pénzügyi forrást a második generációs bioüzemanyagok térnyerésének támogatásához.

A tagállamok egyhangúlag jóváhagyták a Bizottság tájékoztatóját a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezetnek (ICAO) az uniós emisszió-kereskedelmi rendszer (EU ETS) szabályai alól a nemzetközi légi járatok részére adott derogációval összefüggő tárgyalásairól. Az EB a tárgyhónapot megelőző hónapokban történt eredményes lépések hatására azt állapította meg, hogy a globális szabályozási feltételek javultak, ezért jóhiszeműsége jeléül a rendszer működését egy évre felfüggesztette, hogy időt adjon az ICAO-nak a globális piaci intézkedések kidolgozásában a szükséges lépések megtételére.¹²

A helyettes államtitkár a napirendi pontokat követően kétoldalú megbeszélést folytatott Connie Hedegaard klímapolitikáért felelős biztossal, aki nagyra értékelte, hogy országunk támogatta az Európai Bizottság úgynevezett backloading javaslatát. Ez a kezdeményezés a kibocsátási egységek ideiglenes kivonásával a piaci túlkínálat okozta jelentős árcsökkenésre kínál gyors, rövid távú megoldást. A biztos hangsúlyozta, hogy a kibocsátási egységek ára a

¹¹ <http://www.bruinfo.hu/cikk/20130311-hadat-uzen-az-eu-a-muanyag-hulladeknek.html>

¹² http://os.mti.hu/hirek/84288/a_nemzeti_fejlesztési_miniszterium_kozlomenye-1_resz

2013. március 20-ai magyar támogatásról szóló bejelentés után rögvest 13 százalékkal emelkedett, mely az utóbbi idők legmagasabb tőzsdei árát eredményezte.¹³

¹³ http://os.mti.hu/hirek/84289/a_nemzeti_fejlesztési_miniszterium_kozlemenye-2_resz